

Information om förmynderskap och kontrollerad förvaltning

Föräldrabalken är den lag som bland annat reglerar förhållandet mellan barn och föräldrar. Den här informationen ger dig en översikt om de grundläggande regler som gäller när föräldrar förvaltar sina barns tillgångar vid kontrollerad förvaltning.

Förälder, förmyndare och vårdnadshavare

Det finns flera olika begrepp som används i samhället och i dagligt tal. Dock finns det en juridisk skillnad mellan begreppen.

Begreppet **förälder** används generellt för att beskriva den eller de personer som är omsorgsgivare för barnet alternativt den eller de som är biologiska föräldrar. En förälder är ofta men inte alltid förmyndare eller vårdnadshavare för barnet.

En **förmyndare** ansvarar för barnets pengar och kan fatta beslut i ekonomiska och rättsliga frågor åt barnet.

Det kan till exempel handla om att hantera barnets bankkonto, ha kontakt med myndigheter för barnets

räkning eller skriva under avtal för barnet.

En **vårdnadshavare** ansvarar för allt som rör barnets vardag och välmående, till exempel omsorg, trygghet, hälsa och uppfostran.

Vårdnadshavaren har också rätt att företräda barnet i personliga frågor, som exempelvis kontakter med skola och sjukvård.

Exempel

En 17-årig förälder kan vara vårdnadshavare men inte förmyndare, eftersom personen själv är omyndig och därför inte fullt ut kan företräda sitt barn.

I sådana situationer kan domstolen utse en annan person till att vara förmyndare, om ingen annan redan har rollen (exempelvis en andra förälder).

Underhållsskyldighet

Föräldrar har ansvar att barnet får den försörjning den behöver. Det kallas **underhållsskyldighet**.

I underhållsskyldigheten ingår sådant som barnet behöver för att må bra och utvecklas, till exempel:

- mat och kläder
- boende
- fritidsaktiviteter
- skola
- andra vardagliga kostnader

Saker som ingår i underhållsskyldigheten ska inte betalas med barnets pengar.

Överförmyndarens ansvar

Alla förmyndare står under överförmyndarens tillsyn. Det innebär att överförmyndaren, som är en obligatorisk verksamhet i varje kommun, arbetar för att bland annat se till att alla förmyndare agerar utifrån vad som är bäst för barnet och att barnets tillgångar inte används på ett otillbörligt sätt.

Barnets pengar ska användas till barnets utgifter. Därtill finns **underhållsskyldighet** gentemot barnet, vilket innebär att vissa grundläggande saker ska tillhandahållas av föräldrarna (även om barnet har egna pengar).

Kontrollerad förvaltning

Lagen skiljer mellan kontrollerad och okontrollerad förvaltning, även kallad fri förvaltning.

Den fria förvaltningen är utgångspunkten för förmyndarskapen och innebär att förmyndare självständigt kan besluta vad som är för barnets bästa.

Kontrollerad förvaltning innebär att barnets pengar inte får hanteras helt fritt av föräldrarna. Istället gäller vissa regler enligt lag.

Kontrollerad förvaltning är aktuellt om

- barnet har tillgångar som har överstigit åtta prisbasbelopp,
- barnet har fått pengar via arv eller gåva med villkor om att det ska stå under särskild överförmyndarkontroll, eller
- överförmyndaren har tagit särskilt beslut om skärpande föreskrifter.

Syftet bakom kontrollerad förvaltning är att skydda barnets ekonomiska intressen, säkerställa att pengarna används för barnets bästa och förhindra missbruk eller felhantering av barnets tillgångar.

Samtycke av överförmyndaren

I lagen anges vissa situationer där en förmyndare ska ansöka om överförmyndarens samtycke innan åtgärden blir giltig. Exempel på sådana åtgärder är:

- Placering i aktier, kapitalförsäkring eller specialfonder
- Arvskifte
- Köp eller försäljning av fast egendom eller bostadsrätt
- Lån

Vad som gäller i varje fall finns specificerat på vår hemsida vasteras.se/godman.

Redovisningsskyldighet

När ett barn har tillgångar över åtta prisbasbelopp eller särskilda ekonomiska förhållanden måste förmyndarna ibland redovisa hur de sköter barnets pengar. Det kallas redovisningsskyldighet.

Redovisningsskyldigheten sträcker sig som längst fram till dagen barnet blir myndigt. Förmyndare som är redovisningsskyldiga behöver:

- Fylla i en förteckning gällande barnets tillgångar, exempelvis bankkonton eller ägarandel av fastighet.
- Fylla i en årsräkning där man visar hur barnets tillgångar har förvaltats under året.
- Spara kvitton och underlag så att det kan lämnas in tillsammans med årsräkningen. Exempelvis besked om barnets

inkomster, utgifter, kontoutdrag och årsbesked.

Mer information om hur du redovisar finns på vår hemsida vasteras.se/godman

Förmyndare behöver inte redovisa eller spara kvitton för det bankkonto som barnet använder (ungdomskonto).

Överförmyndarspär

Ibland är barnets pengar placerade på ett bankkonto som har en överförmyndarspär. Det innebär att förmyndare endast får tillgång till pengarna efter att överförmyndaren har prövat om ett uttag från bankkontot kan beviljas.

De vanligaste anledningarna till att ett konto har överförmyndarspär är att ett barn fått pengar som överstiger ett prisbasbelopp¹ på grund av:

- Arv eller testamente
- Försäkringsutbetalning
- Utbetalning från Brottsoffermyndigheten

¹ 59 200 kronor för år 2026

- Särskild överförmyndarkontroll till följd av villkor i ett gåvobrev
- Beslut från överförmyndaren om skärpande föreskrifter

Uttag från spärrat konto

Om barnet har behov av att ta ut pengar från det spärrade kontot kan förmyndare ansöka till överförmyndaren om att få göra uttag från bankkontot. I ansökan ska belopp och syfte med uttaget anges tillsammans med eventuella bilagor som styrker det som ska köpas. Det kan exempelvis vara skärmbild från en hemsida, en offert eller faktura.

När ansökan inkommit till oss gör vi en sammantagen bedömning av bland annat syftet med uttaget, barnets totala tillgångar och beloppet i ansökan. Beaktande tas även till tidigare ansökningar.

Ansökningar kan ofta beviljas av handläggare. Ibland behöver vi mer information och begär kompletterande uppgifter. Om det är osäkert om en ansökan ska beviljas eller inte ska ansökan prövas av politiker i överförmyndarnämnden i Västerås eller överförmyndaren i Sala. Handläggningen blir då något längre eftersom det politiska sammanträdet äger rum en gång i månaden (med undantag för sommaruppehåll).

Om en ansökan om uttag nekas har förmyndare rätt att överklaga beslutet. Det prövas då av tingsrätten.

Ett beviljat uttagsmedgivande skickas hem till förmyndarna. Därefter ska förmyndarna vända sig till aktuell bank för att genomföra själva överföringen. Överförmyndarenheten har ingen egen tillgång till barnets bankkonton.

Från spärrat till spärrat

Om pengarna från det spärrade kontot ska placeras kan banken överföra pengarna från det spärrade kontot till ett annat spärrat konto, exempelvis spärrat fond-, aktie eller ISK-konto. När pengar förs från ett spärrat konto till en annat spärrat konto behövs inte samtycke till uttag från överförmyndaren.

Observera dock att beslut om samtycke kan krävas för placeringen.